

Viešųjų kalbų samprata, rūšys ir struktūra

Viešosios kalbos terminas yra neutraliausias ir sąlygiškai tinka visoms kalbų rūšims, o labiausiai oficialiajai komunikacijai nusakyti. Ji pasižymi laisvesniu normų laikymusi negu rašytinė kalba, kartais ne visai taisyklingai gramatiškai parašytą sakinių gelbsti balsas, intonacija, akcentai, todėl pasakytas žodis yra daug paveikesnis už rašytinį. Viešųjų kalbų rūšių ir žanrų yra labai daug, ir kiekvienas mėginimas jas susisteminti yra tik apytikris. Klasifikuojant viešąsias kalbas, paprastai remiamasi trijų matų sistema, atsižvelgiama į:

- 1) parengimo būdą;
- 2) tematiką ir oratoriaus veiklos sritį;
- 3) teksto funkcijų dominantę.

Pagal **parengimo ir sakymo būdą** viešosios kalbos skirstomos į *skaitomąsias* (referatai, pranešimai, paskaitos ir t. t.), *laisvąsias* (agitacinės, proginės kalbos) ir *improvizuotąsias* (proginės, pramoginės kalbos).

Pagal **tematiką ir oratoriaus veiklos sritį** skiriamos *akademinės, juridinės, teologinės, politinės, administracinės* viešosios kalbos. Populiariausias yra trečias būdas.

Pagal **teksto funkcijų dominantę** atsižvelgiant į tai, ką labiausiai norima paveikti (protą, valią, jausmus), skirstomos į *informacines, apeliacines, emocines*.

Informacinių kalbų svarbiausia funkcija – informacinė, o pagrindiniai stiliaus bruožai – objektyvumas, racionalumas, nuoseklumas, argumentavimas. Skiriamos keturios šių kalbų rūšys: pranešimas, paskaita, pamoka ir aiškinimas.

Tikrasis iškalbos centras yra **apeliacinės** kalbos, kurių pagrindinis tikslas – paveikti protą, mąstymą, įsitikinimus, nuomonę ir paliesti jausmus.

Trečioji **viešųjų** kalbų rūšis – emocinės kalbos. Jų tikslas – paveikti jausmus, o pagrindinė funkcija – estetinė. Čia loginė argumentacija, įtaiga, skatinimas veikti apgaubiama meninio stiliaus elementais. Svarbiausios emocinių kalbų rūšys – proginės ir pramoginės.

Viešoji kalba turi savitą teksto kompoziciją: įžanga, pristatymas bei aiškinimas, argumentacija, priešingos nuomonės atmetimas, pabaiga.

Viešosios kalbos reikalavimai:

1. Spėti laiku baigti (7 min.); nekalbėti per trumpai.
2. Kalboje turi būti aiški struktūra: įvadas – dėstomoji dalis – pabaiga.
3. Mintys turi būti dėstomos logiškai.
4. Paisyti pagrindinių kirčiavimo taisyklių.
5. Kalba turi būti taisyklinga (be kalbos kultūros klaidų, panaudotos tikslios dalykinės sąvokos) ir sklandi.

6. Sakiniai turi būti tikslūs ir aiškūs, kartais išplėsti šalutiniais sakiniais.
7. Turi būti tinkamas garsas ir intonacija.
8. Kalba turi būti įtikinama ir aktuali.
9. Turi būti tinkamai panaudota gestų.
10. Tinkama komunikacija su klausytojais.

Viešojo kalbėjimo bruožai:

- Taisyklingumas
- Nuoseklumas
- Ekonomiškumas
- Tinkamumas
- Originalumas
- Baigtumas

Vieša kalba gali būti pompastiška, įkvepianti, paprasta, filosofiška, jaudinanti, rami ir t.t. Bet visuomet **PRIVALO**:

1. paveikti emocijas ir protą (argumentacija, žodynas);
2. sukelti klausytojui pasitenkinimo jausmą.

Metodikos tarybos informacija